

جهد در خفه معاصر شيعه

تبيين اسندلالي - انتقادي بر مبنای نظريات حضرت آيت الله خوئی

حمد سروش محلاتي

دفتر اول

[illegible]

■ فهرست

- پیش‌گفتار ۷
- بخش اول: اقسام جهاد و شرایط آن
- جهاد با مشرکان ۱۱
- جهاد با اهل کتاب ۵۵
- جهاد با یغان ۶۵
- شرایط وجوب جهاد ۸۱
- بخش دوم: جهاد ابتدائی در عصر غیبت امام معصوم
- مشروعیت جهاد ابتدائی در عصر غیبت ۹۷
- عدم مشروعیت جهاد ابتدائی در عصر غیبت ۱۱۱
- فلسفه اذن امام در جهاد ۱۲۷
- ولایت بر جهاد ۱۴۱
- خروج بالسیف در برابر سلطان جائر ۱۵۹

پیش‌گفتار

۱. جهاد یکی از ابواب فقه اسلامی است که در قرن‌های اخیر به دلائلی در فقه شیعه، کمتر مورد بحث و بررسی قرار گرفته و بسیاری از فقها به آن نپرداخته‌اند. ولی در عصر اخیر بار دیگر متفکران اسلامی به تبیین و بررسی این موضوع روی آورده‌اند، یکی به دلیل آن که جهاد اسلامی از سوی مسیحیان مورد اعتراض قرار گرفته و دیگر آن که مسأله‌ای که قرن‌ها مورد استناد بود و به دوره ظهور امام زمان (عج) اختصاص داشت، امروزه محل ابتلا قرار گرفته است.

ابتدا امام خمینی به مشروعیت جهاد ابتدائی تمایل پیدا کرد و سپس آیت‌الله خوئی به آن فتوا داد. با این تفاوت که امام، آن را مبتنی بر ولایت سلطانیه فقیه و یکسان بودن اختیارات فقها با ائمه (ع) قرار داد، ولی آیت‌الله خوئی به اطلاق ادله جهاد استناد کرد و علاوه بر آن، به فتوا هم بسنده نکرد و پس از قرن‌ها به ارائه یک متن جدید فتوائی - استدلالی در باب جهاد مبادرت نمود و آن را در ضمن رساله‌اش - منهاج الصالحین - قرار داد. در این دفتر، بحث جهاد بر مبنای همین متن انجام می‌شود. که در ضمن شرح استدلالی آن، به بررسی انتقادی نیز پرداخته و آخرین آراء متفکران شیعی، مطرح می‌گردد.

۲. منهاج الصالحین متن فقهی و فتوایی تدوین شده توسط آیت الله سید محسن حکیم است که بحث جهاد را نداشته و لذا در هنگام بازنویسی توسط آیت الله خویی بحث جهاد بدان اضافه شده است.

علت انتخاب این متن از آن روست که جدیدترین متن و آخرین نظریات ارائه شده در بحث جهاد است. زیرا در قرن اخیر جز در این متن در متون دیگر بحث جهاد مد نظر قرار نگرفته است و در کتاب وسیلة النجاة سید ابوالحسن اصفهانی، عروة الوثقی و محمدکاظم یزدی و تحریر الوسیله امام خمینی، بحث جهاد مطرح شده است؛ هرچند ایشان قروعی در بابا دفاع آورده اند.

به علاوه فقه معاصر از جمله حضرات آیات: وحید خراسانی، شیخ جواد تبریزی و سید صمد روحانی بر بحث جهاد منهاج حاشیه دارند که در بحث فقه معاصر جهاد، باید مورد توجه قرار گیرد و مجموعه حاضر نیز در موارد مناسب از آن‌ها بهره گرفته شده است. نکته ای که باید به آن اشاره کرد آنست که نیز این فصل منهاج را مورد شرح قرار داده اند که آراء ایشان نیز در ضمن مطرح خواهد شد.

از نادر فقهایی که قبل از آیت الله خویی بحث جهاد پرداخته است، فقیه محقق آقاضیاء عراقی در شرح تبصرة المتعلمین است. بحث‌ها، استدلالی او در این باره، از عمق و دقت ویژه‌ای برخوردار است. پس از آیت الله خویی، بار دیگر کتاب الجهاد توسط آیت الله بهجت فومنی نگارش یافته است. در بحث راکنده آیت الله منتظری و شهید عالیقدر استاد مطهری نیز در این موضوع تا آنجا توجه شده است که مجموعاً آراء این بزرگان در این اثر مورد بررسی قرار گرفته است و به دلیل همین تمرکز است که عنوان کتاب، جهاد در فقه معاصر شیعه است.

۳. دفتری که اینک تقدیم خوانندگان می‌شود، برگرفته از مباحثی است که در سال ۱۳۹۴ و در مناسبت تعطیلات حوزوی محرم الحرام، در جمع عده‌ای از فضلاء حوزه ارائه شده است. انتخاب این موضوع به دلیل اهمیت آن بود و این که مهم‌ترین مسائل نظام سیاسی اسلام، در ضمن این مبحث مطرح شده

است. به علاوه که امت اسلامی هم اینک در شرایطی قرار گرفته که عده‌ای از مسلمانان تحت عنوان مقدس جهاد، اقدام به قتل و غارت نموده و خون دیگران را مباح شمرده‌اند. از این رو باید به مبنای اسلامی بازگشت و ریشه‌های کج فهمی که به این فجایع می‌انجامد را شناسائی کرد.

در پایان از دوستان عزیز و اندیشمند که در تدوین و ارائه این مباحث همراهی دادند تشکر می‌کنم. امید است فرصت تکمیل این مباحث نصیب گردد و دفعه‌ای بعد نیز به آریاب اندیشه تقدیم شود. والحمد لله رب العالمین.

محمدسروش محلاتی

تیرماه ۱۳۹۵